

*Kehittyvä Napero II -hankkeen
itsearviointia ja raportointia vuosilta
2007 -2009*

*"Yhteen kokoontuminen on aloittamista.
Yhdessä pysyminen on edistymistä.
Yhdessä työskenteleminen on menestystä."*

*Kehittyvä Napero- hanketiimi 31.10.2009
projektipäällikkö Teija Karvonen
projektityöntekijä Seija Kallio
projektityöntekijä Mikko Ravantti
projektityöntekijä Kristiina Tirroniemi*

SISÄLLYS

Johdanto	3
1. Hankkeen yleiskuvaus ja toimintaympäristö kehittämisen viitekehyksenä.....	4
2. Rovaniemen lapsien ja perheiden tilanne tilastotietojen valossa 2006-2008.....	7
3. Hankkeen organisointi , henkilöstö ja työryhmät.....	9
4. Järjestetty koulutus, verkostotapaamiset ja oppilaitosten kanssa tehty yhteistyö..	10
5. Hankeen taloudellinen toteutuminen.....	11
6. Hankkeen tavoitteiden mukaiset toimintatavat, lopputulokset ja pohdinta.....	12
7. Hankkeen hyvät, lupaavat ja kehitettävät käytännöt jatkotoimenpide-esityksineen.	19
7.1 Yhteisöllinen kehittäminen.....	19
7.2 Vanhemmuus ja monitoimijuus.....	19
7.3 Osallisuus ja yhteisöllisyys.....	20
7.4 Osaaminen ja yhteistoiminta.....	21
RAPORTOINNIN OHEISMATERIAALIA	24
KUVIO JA KAAVIO	
Kuvio 1. Hankkeen toimijat, keskeiset teemat ja päämäärä.....	4
Kaavio 1. Koonti hankkeen hyvät, lupaavat ja kehitettävät käytännöt jatkotoimenpide-esityksineen	23
LIITTEET	
Liite 1. Sotkanetistä tilastokoonti yhdentoista eri indikaattorin näkökulmasta vuosilta 2006 - 2008	25
Liite 2. Hankkeen järjestämä koulutus, verkostotapaamiset ja seminaarit.....	27
Liite 3. Taloussuunnitelma ja –toteuma kehittyvä napero II-vaihe 2007 – 2009.....	29
Liite 4. Kustannusten muodostuminen maksatushakemuksittain 2007 -2009	30
Liite 5. Kehittyvä Napero- hankeen aikana järjestettyjen koulutuspalkkioiden kokonaiskustannukset 2007 -2009.....	31
Liite 6. Ryhmätoimintojen tehokkuus työntekijämäärien, asiakasmäärien ja työajan suhteen.	32

Hankkeen aikaisesta toiminnasta löytyy lisätietoja osoitteessa www.anssi.org/napero-hanke raportoinnin sähköisessä dokumentaatiossa.

Johdanto

Tämä Kehittyvä Napero II-vaiheen osaraportti on hankkeen itsearviointia hankkeen aikaisen toiminnan ja jaettujen kokemusten pohjalta. Hankkeen keskeiset toimitavat kuvauksineen on dokumentoitu sähköisesti www.anssi.org/napero-hanke -sivustolle.

Raportin tarkoituksena on kuvata hankkeen kehittämistyötä laajemmasta, yhteiskunnallisesta ja toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista ja niiden vaikutuksista omalta osaltaan lasten – ja perheiden palvelujen kehittämistyöhön.

Raportin tilastokatsauksessa on ollut tavoitteena valita keskeisiä väestö- ja lapsiperhetilannetta kuvaavia indikaattoreita kertomaan viimeisen kolmen vuoden aikaisia muutoksia lapsi- ja perheiden palveluissa Rovaniemellä.

Tämän osa-raportin tavoitteena on antaa tiivis kokonaiskuva Kehittyvä Napero-hankkeen moniulotteisesta kehittämisestä ennaltaehkäisevässä työssä. Hankkeen toimintatapana on ollut jatkuva, ajatteleva itsearviointi kehittämistyön mahdollisimman oikeasuuntaisen toiminnan aikaansaamiseksi. Moniammatillinen hanketiimi (4 henkilöä) on säännöllisesti toteuttanut osaltaan yhteistoiminnallista itsearviointia käymällä säännöllisesti kehittämistyön rinnalla yhteisiä keskusteluja hankkeen tavoitteiden mukaisen työskentelyn tukena. Lisäksi verkostomaisten työtapojen että työryhmien vuoropuhelussa olemme hankkeena saaneet lisäymmärrystä, jota olemme hyödyntäneet kehittämistyön suuntaamisessa että hienosäätämässä.

Hankkeen työntekijöillä on ollut omat vastualueet työn kehittämisessä. Hanketiimillä on ollut käytössä arvokkaat sosiaali- terveys- ja päivähoidon ammatilliset näkökulmat keskusteluissa, joka on osaltaan edistänyt laajempaa asiakasnäkökulman ymmärtämistä.

Tämä raportointi on kolmen vuoden ajalta toiminnan kautta muodostuneita käsityksiä siitä mikä on oleellista ja merkityksellistä lasten –ja perheiden palvelujen kehittämisessä nyt ja lähitulevaisuudessa.

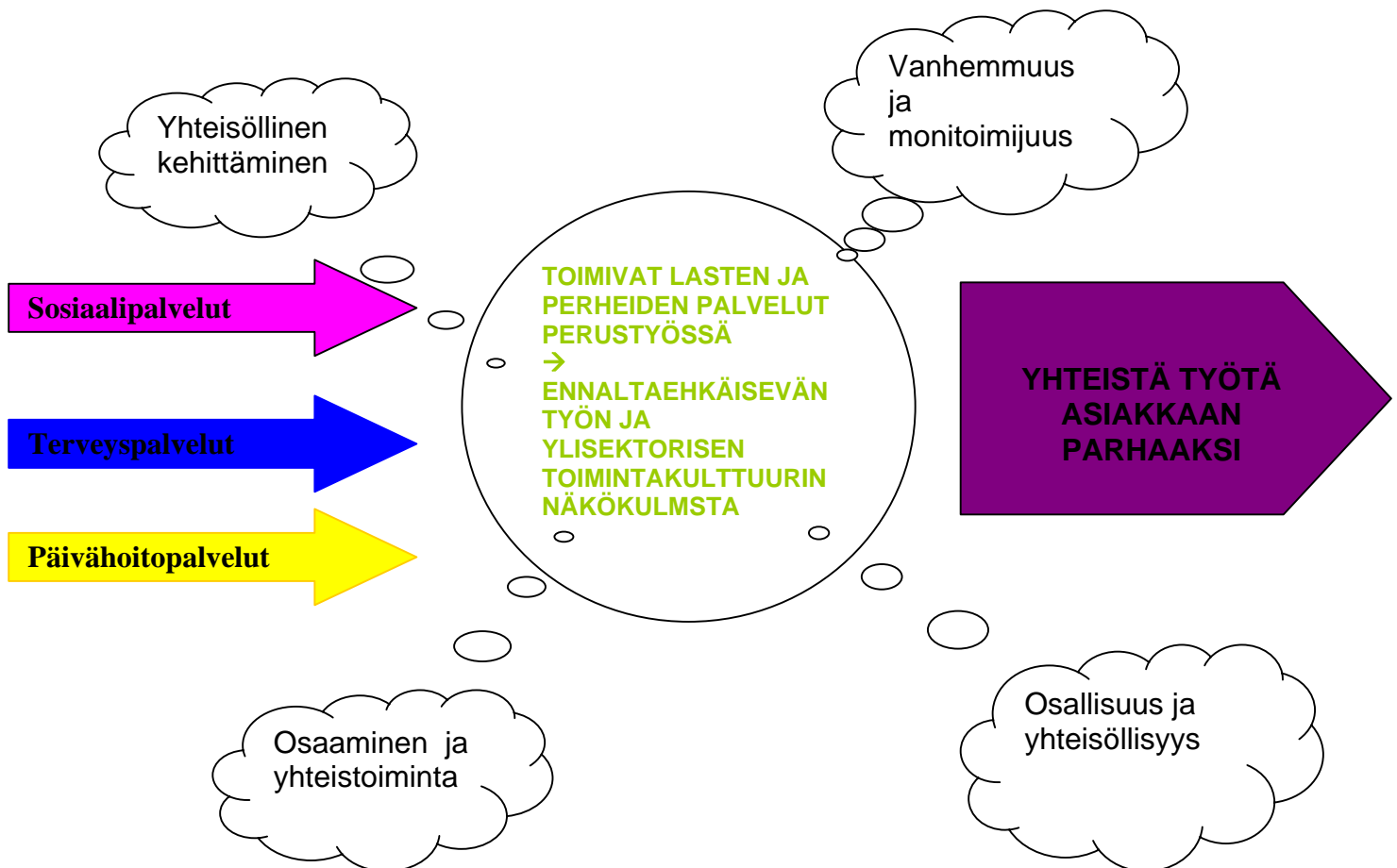
1. Hankkeen yleiskuvaus ja toimintaympäristö kehittämisen viitekehyksenä

Kehittyvä Napero II –hanke (1.11.2007-30.10.2009) on jatkoa Napero I – hankkeelle(1.8.2006-30.10.2007). Hanke on osa Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaa perhehanke-verkostoa.

Rovaniemi vastaa hankerahoituksesta 25 % omavastuusuudella. Hankkeen toimeksiantajana ovat lasten – ja perheiden palvelut käsittäen sosiaali- ,terveys- ja päivähoitoalat.

Hankkeen päämääränä on ollut lasten – ja perheiden peruspalvelujen kehittäminen ennaltaehkäisevän ja ylisektorisen toimintakulttuurin näkökulmasta.

Hankkeen päämäärää tavoitellessa keskeistä on ollut vanhemmuuden ja osallisuuden edistäminen , yhteisöllisyyden tukeminen ja perheen varhaisen avun tarpeen tunnistaminen ja tuen antaminen psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemiseksi ja edistämiseksi.

KUVIO 1. Hankkeen toimijat, keskeiset teemat ja päämäärä.

Hankkeen tavoitteiden mukaisen toiminnan saavuttamiseksi toimintakeinot ja -tavat ovat olleet onnistuneita. Työskentely ryhmätoimintojen , kotikäyntityön ja puheeksi ottamisen rohkaiseminen psykososiaalisen tuen tarpeen tunnistamiseksi ja varhaisen avun järjestämiseksi perustyössä ovat keskeisiä elementtejä. Lisäksi verkostomaiset työmenetelmät avoimen, luottamuksellisen ja kumppanuutta tukevana toimintatapana ovat tukeneet eri tavoitteiden saavuttamista hankkeen moninaisessa kokonaisuudessa. Tällä tavalla toimimalla on vahvistunut ymmärrys ja tapa toimia lasten- ja perheiden palvelujen kehittymisessä asiakaslähtöisemmäksi ja ylisektorisen toimintakulttuurin suuntaan.

Napero-hankeen toimintaympäristönä ovat olleet lasten- ja perheiden peruspalvelut. Hankkeen käynnistyessä yhteistoiminta alkoi suunnittelulla ja pohdinnalla keskustan alueella ja kaupunkikylä Muurolassa ylisektorisen työryhmän tukemana. Hanketyön edetessä työskentely on laajentunut uusille asuinalueille Korkalovaaraan ja Ounasrinteelle.

Vuoden 2006 alusta alkaen Rovaniemen seudulla on tapahtunut merkittävä rakenteellinen ja toiminnallinen muutos kuntien ; kaupungin ja maalaiskunnan yhdistyminen. Lisätäkseen siihen palvelujen kehittämisen tuoman muutostarpeen on lasten- ja perheiden palveluissa toimivat eri yksiköt olleet erityisen suuren haasteen edessä.

Yhdistymisen perusajatuksena on ollut luoda yhtenäinen Rovaniemi uusine toimintaperiaatteineen, ei kummankaan kunnan aikaisempaa toimintatapaa selkeästi noudattaen. Palvelujen linjaamiseksi käytiin yhteisneuvotteluja 2005 vuoden aikana vertaisyksikköjen kanssa pohtien ; mitä teemme ja miten uudessa kunnassa. Tämä on mahdollistanut palvelujen kehittämistyön paikan.

Hankkeen työskentely uudessa perhepalvelukeskuksessa on ollut ensiarvoisen tärkeää yhteistoiminnan eteenpäin viemiseksi ja toimintamallien ja työtapojen kehittämisessä. Työtä on tehty keskeisesti asiakkaiden kanssa perhekeskusverkostossa olevaa eri osaamista hyödyntäen.

Perhepalvelukeskuksessa toimii viisi toimintayksikköä. Jokaisessa yksikössä on lähiesimies toiminnan tukena ja mahdollistajana. Lähiesimiehistä on muodostettu

vastuuhenkilöiden tiimi, joiden tehtävänä on ollut miettiä miten osaaminen ja yhteistoiminta saadaan toimimaan entistä paremmin asiakkaan parhaaksi. Esimiehet jakaantuvat hallinnollisesti kolmen eri palvelukeskuksen päälliköiden alaisuuteen.

Rovaniemen kaupunkistrategia palvelujen järjestämistä ohjaavineen periaatteineen on hienosti linjannut lapsiperheiden palvelujen kehittämisen suuntia, joka on ollut samalla tukena hankkeen tavoitteiden mukaisen toiminnan suuntaamisessa. Palvelujen järjestämisen haasteena on lapsiperheiden palvelujen strategisten palveluperiaatteiden punaisen langan linjaksi virtaaminen hallinnosta ruohonjuuritasolle tai sieltä takaisin päättävien henkilöiden tietoisuuteen.

Muutos- ja kehittämistyön etenemisessä erityinen painoarvo on johtamisessa ja sen sitoutumisessa yhteiseen tavoitteeseen. Keskeiseksi asiaksi nousee ylisektorinen johtaminen asiakaslähtöisten palvelukonseptien tuottamiseksi. Moniammatillisen toiminnan kehittäminen yhteistoiminnan suuntaan vaatii tiimiajattelua läpi organisaation eri tasojen. Erilaisen osaamisen hyödyntäminen ja oikea kohdentuminen asiakkaan parhaaksi vaatii ajatusten suuntautumista aidosti asiakaslähtöiseksi.

Yhteistoiminta on ajatus- ja toimintamalli, joka parhaalla tavalla ohjaa haasteellisissa tilanteissa erilaisen osaamisen hyödyntämiseen. Palvelujen mallintamisessa on tärkeää oman perustehtävän selkeä tiedostaminen ja sovitut toimintatavat. Puhuttaessa verkostotyöstä asiakaslähtöisesti, ei voida tehdä yhtä tapaa tai mallia toimia, koska verkostotapaamistilanteessa syntyy vasta yhteinen, kokonaisvaltainen ymmärrys siitä mitä juuri tässä tilanteessa on hyvä toimia asiakkaan ja eri yhteistyökumppaneiden. Palvelujen toimivuus lasten- ja perheiden palveluissa pohjautuu tulevaisuudessa siihen, miten palvelut saadaan räätälöityä perhelähtöisesti juuri heidän tarpeisiin.

Perhepalvelukeskus – eri osaajia saman katon alla lapsiperheiden tukena on vahvistanut rakenteellaan toimijoiden tutustumista toisiinsa ja toisten työn sisältöön. Tämä on luonnollisesti lisännyt ja madaltanut yhteistoiminnan kehittymistä.

Rakenteellisesti fyysinen läheisyys tuo synergiaetuja tavoitettavuudessa ja kynnyksen mataloittamista varhaiseen avoimeen yhteistoimintaan jo ennen kuin pulmat monimutkaistuvat. Yhteistoiminta helpottuu, kun erilaista osaamista on joustavasti ja nopeasti saavutettavissa. Asiakasta ei tarvitse ”pallotella” luukulta toiselle vaan voidaan

vastuullisesti ja varmistaen saattaen vaihtaa ajatuksia ja tapaamisia yhdessä asiakkaan ja kumppaneiden kanssa; mitä juuri tässä tilanteessa on oleellista tehdä? Mitä asiakasperhe itse on valmis tekemään? Siis mitä apua ja tukea perhe tarvitsee juuri tässä tilanteessa keskeisimmin asioiden myönteisen kehityksen turvaamiseksi.

Aluetiimityö on osaltaan vahvistanut sen, että rakenteellisten ratkaisujen ei tarvitse olla kiinteitä. Yhteistoiminnan suunnittelu ja toteutus alueella näyttää kokeilun myötä vahvistaneen sen, että sopimalla tila ja aika alueen eri toimijoiden kanssa yhteistoiminta ja työmenetelmien kehittämiseksi ja arvioimiseksi onnistuu. Kokemukset yhteistoiminnasta ovat olleet myönteisiä ja lupaavia kuten perhepalvelukeskuksen toimijoille kohdennetusta yhteistyökyselyssä syyskuussa 2009 ilmenee.

Rovaniemellä lähes neljä vuotta käytössä ollut tilaaja-tuottaja- tai sopimusohjausmalli on melko uusi tapa hahmottaa palvelujen järjestämistä tehokkaasti, taloudellisesti ja laadukkaasti kuntasektorin toiminnassa. Palvelujen tuotteistamisessa on mahdollisuus pysähtyä miettimään, mitä tehdään, miten tehdään ja millä hinnalla.

Oikeiden tuotteiden löytyminen tehdyille työlle on tuotannon ja talouden kivijalka. Tuotteistuksessa odottaisi palveluprosessien lisäksi tärkeäksi asiaksi erilaisten työmenetelmien (yksilötyö, ryhmätoiminnot, verkostokokoukset ja kotikäyntityö) käytön näkyväksi tekemisen jokaisen eri osajan näkökulmasta. Työn kehittämisessä erilaiset työ- ja toimintatavat asiakkaan parhaaksi tulee nähdä yhtä arvokkaiksi. Toimintatavoilla on sama yhteinen tavoite; auttaa ja tukea asiakasta. Tukeeko tuotteistus ylisektoriseen yhteistoimintaan ja miten se saadaan näkyväksi? Tilastoinnissa sopimalla sisältökoodit työmenetelmien käytöstä on yksi mahdollisuus saada koottua tietoa toiminnan seurantaan ja arviointia varten.

2. Rovaniemen lapsien ja perheiden tilanne tilastotietojen valossa 2006-2008

Keskustelu lasten ja perheiden hyvinvoinnin kehittymisestä on kaksijakoista. Toisaalta puhutaan, että hyvinvointia ja rahaa on yhteiskunnassa enemmän kuin koskaan. Toisaalta ongelmia käsittelevien palveluiden kävijämäärät ovat lisääntyneet lapsimäärän vähentymisestä huolimatta. Selityksiä huonovointisuuteen voidaan löytää niin perheiden sisäisistä kuin ulkoisista tekijöistä. Lapsiperheiden taloudelliset

vaikeudet ja avioerot heijastuvat lapsiperheiden hyvinvointiin. Kunnissa ollaan yleisesti huolissaan vanhemmuuden tilanteesta. Kuntien palveluissa kohdataan jatkuvasti yhä vaikeammissa ongelmissa kamppailevia perheitä. Taustalla palvelutarpeen kehityksessä vaikutta edelleen 1990-luvun lama, jolloin leikattiin sekä perhepoliittisia etuja, että lapsiperheiden palveluita, jolloin ongelmat pääsivät perheissä kasautumaan.

Sotkanetissä haettujen väestön ja perheiden palvelujen tilastotietojen näkökulmasta pohdin yhdentoista eri indikaattorin mukaan tilannetta ja kehityssuuntaa Rovaniemellä vuosina 2006 -2008 (LIITE 1). Rovaniemen keskeinen haaste on palvelujen turvaaminen koko kunnan alueelle. Rovaniemi on pinta-alaltaan maantieteellisesti hyvin laaja . Toisaalta asumisen tihentyä alkaa olla jo totta Rovaniemen keskusalueella noin 10 km säteellä. Keskusalueella asuu lähes 50 .000 asukasta eli yli 80 % väestöstä.

Väestökehitys Rovaniemellä on ollut myönteinen kuluneen kolmen vuoden aikana. Väestömäärä on lisääntynyt 1254 henkilöllä . Merkittävää on erityisesti syntyvyyden selkeä lisääntyminen indeksi luvusta 44.8 lukuun 49. Tämän johdosta on nähtävissä Rovaniemen väestöstä 0-6 -vuotiaiden lasten osuudessa nousua 7.6 %:sta 7.9 %:iin. Näiden lukujen tiedostaminen on tärkeää ennakoitaessa tulevaa palvelutarvetta mm. päivähoito- ja koulupalveluissa.

Rovaniemeä kuvaava yksi ominaispiirre usean vuoden ajan on ollut yksinhuoltaja perheiden suuri osuus väestömäärään nähden. Tällä hetkellä tilastojen mukaan vuosien 2006-2007 kehityssuunnassa näyttäisi tapahtuneen kasvun pysähtyminen ja jopa lievä väheneminen. Yksinhuoltajaperheiden määrä on lapsiperheiden määrästä muuttunut 23,6 % :sta 23 % :iin. Rovaniemellä avioerojen määrä on 25 - 64 – vuotiaiden kohdalla vuosina 2006 -2007 hivenen noussut 17,4 % : sta 17,6 %:iin.

Näillä tiedolla väestökehityksestä että perheiden muuttuneilla tilanteilla tiedetään olevan heijastusvaikutuksia lasten – ja perheiden palvelujen lisääntyvään tarpeeseen kaikilla peruspalvelujen tasoilla neuvola, päivähoito ja perhetyö sekä muut psykososiaaliset palvelut. esim. perheneuvola, perhesosiaalityö ja lastensuojelu. Riittävin resurssein tuotetut peruspalvelut hidastavat tai jopa vähentävät erityispalvelujen kysyntää, kun asioihin vastataan riittävällä varhaisella avun ja tuen

antamisella. Varhainen tuki on inhimillisempää ja luo kestävämpää kehitystä tulevaisuuden nuorille ja vanhemmille. Varhainen tuki ei sido resursseja kuten pitemmällä kehittyneet pulmatilanteet ja siten vaste palvelulle on tehokkaampaa.

Päivähoitopalvelujen käyttö kokopäiväisessä hoidossa 1 - 2 -vuotiaiden osalta on valtakunnallisesti korkea. Vuosina 2007–2008 päivähoiton käyttö on 1-2 -vuotiaiden osalta vähentymässä 48,1 %:stoa 45,4 %:iin. Kokopäivähoidossa olevia 0-6 -vuotiaita lapsia kunnan kustantamissa palveluissa on tilastojen mukaan valtakunnallisesti myös keskimääräistä enemmän. Käyttömäärä näyttää vuosina 2007 - 2008 vähentyneen 1694 lapsesta 1675 lapseen.

Kotihoidon tukea saaneiden perheiden määrässä ei ole merkittävää muutosta tapahtunut. Vuosien 2006 -2007 välillä on ollut pienenoinen, hetkellinen nousu.

Kotipalvelun saantia on Rovaniemellä vuosina 2006 - 2008 lisätty ja se näkyy kasvuna kodinhoitoapua saaneiden perheiden määrässä.

Rovaniemellä on ollut kasvava suunta lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien osalta 0 -17 -vuotiailla. Lisäksi on havaittavissa kuten valtakunnan tasolla yleisesti, että kodin ulkopuolelle sijoitetun 0 – 17 -vuotiaiden osuus väestöstä on kasvussa.

Kasvatus- ja perheneuvolan asiakkuusmäärät ovat selkeässä nousussa sekä aikuisten että lasten osalta. Aikuisasiakkuuden määrä on lisääntynyt 2006 -2008 vuosien välillä 562 asiakkaasta 764 asiakkaaseen. Lapsiasiakkaiden määrä on lisääntynyt hiivenen maltillisemmin 313 asiakkaasta 442 asiakkaaseen.

3. Hankkeen organisointi, henkilöstö ja työryhmät

Kehittämistyö on tapahtunut yhteistoimintana peruspalveluissa sosiaali-, terveys-, ja päivähoitoalojen kesken. Hallinnollisesti hanke on toiminut sosiaaliturvakeskuksen alaisuudessa. Hankkeen toimipaikka on ollut uudistetussa perhepalvelukeskuksessa. Toiminta on laajentunut kaupunkikyliin ja eri asumalähiöihin hanketyön edetessä. Hankkeessa on tavoiteltu laajempaa, yhteiskunnallista ajattelutapa muutosta varhaisemman avun tunnistamiseksi ja tuen järjestämiseksi lasten- ja perheiden palvelussa. Keskeisenä ajatuksena on ollut toiminnan suuntautuminen entistä asiakaslähtöisemmäksi ja räätälöidyksi palveluksi. Palvelujen toimivuutta kuvaa joustavuus ja toimivuus yli sektorirajojen.

Hanke on työllistänyt projektipäällikön ja kolmen projektityöntekijää kokopäiväisenä työntekijänä. Projektipäällikön työsuhde on ollut koko hankkeen toiminta-ajan 1.11.2007 – 30.10.2009. Projektityöntekijöistä kaksi on palkattu 1.11.2007 alkaen jatkuen toisella 31.8.2009 ja toisella 30.9.2009 asti. Kolmas projektityöntekijä aloitti 1.1.2008 ja työsuhde jatkui 30.9.2009 asti. Projektityöntekijät edustavat sosiaali-, terveys- ja päivähoidon toimialoja.

Hankkeen työskentelyn tukena on toiminut kolme työryhmää ohjausryhmä, arviointityöryhmä ja tiedotustyöryhmä.

Työryhmistä lisää hankkeen sähköisessä dokumentaatiossa: www.anssi.org/napero-hanke .

4. Järjestetty koulutus, verkostotapaamiset ja oppilaitosten kanssa tehty yhteistyö

Hankkeen aikana (1.11.2007 – 30.9.2009) on järjestetty koulutusta ja verkostotapaamisia kymmenen työpäivän eli kahden viikkotyöajan edestä (LIITE 2.). Koulutusten ja tapaamisten keskimääräinen kesto on ollut kolme, neljä tuntia. Koulutuksen aiheena on ollut mm. vuoropuhelu ja reflektointi yhteistoiminnan tukena, verkostomainen työskentely, asiakaslähtöisyys, mielenterveyteen ja mielenterveysasiakkaan kohtaamiseen liittyvät asiat ja vertaisryhmien vetäjäkoulutus. Tapahtumissa on ollut yhteensä 600 lapsi- ja perheiden parissa työskentelevää sosiaali-, terveys- ja päivähoitoalan työntekijää. Koulutuksen järjestämisessä on käytetty sekä valtakunnallisia että paikallisia alan osaajia.

Oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö on muotoutunut Kehittyvä Napero II –vaiheessa opiskelijoiden työharjoitteluun ja opinnäytetöiden tekemiseen. Opinnäytteet ovat olleet osana hankkeen toiminnan arviointina.

Hankkeessa on ollut sosionomi- (yht. 4) ja lähihoitaja-opiskelijoita (yht. 2) 6 viikon - 3 kuukauden harjoittelussa Rovaniemen ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta sekä Lapin ammattiopistosta.

Opinnäytetöitä on tehty kuusi kappaletta hankkeen keskeisistä toiminnoista, joiden aiheet ovat olleet seuraavanlaiset:

- Rovaniemen perhepalvelukeskus - Lapsiperheiden parhaaksi, yhdessä toimien

- Avoin päiväkotiki vanhemmuuden kontekstina
- Perhevalmennuksen kehittämisarviointi Napero-hankkeessa
- Äitimyitin vaikutus äitiyteen ja sosiaaliset verkostot äitiyden tukena
- Isälapsi-ryhmän toiminnan merkitys isille
- Moniammatillinen yhteistyö terveydenhoitajan työn tukena äitiys- ja lastenneuvola työssä

Opinnäytteet on luettavissa hankkeen sähköisessä dokumentaatiossa : www.anssi.org/napero-hanke .

5. Hankkeen taloudellinen toteuma

Hankkeen kokonaisbudjetti (LIITE 3) 1.11.2007 – 31.10.2009 väliseksi ajaksi on ollut 385.735,00 eur, johon on myönnetty valtionavustusosuutta 289.000,00 eur. Rovaniemen oma rahoitusosuus on 96.735,00 eur.

Hankkeen kokonaiskustannuksiksi (LIITE 3) muodostui 380 590,83 eur, josta Rovaniemen omavastuuosuus on 95 147,71 eur ja valtionavustusosuus 285 443,12 eur. Hankkeen toiminta-aikana on tehty viisi maksatushakemusta. Liitteessä 4 näkyy kustannusten muodostuminen maksatushakemuksittain hankkeen toiminta-aikana 2007 -2009. Hankkeen taloudellinen toteutuminen on edennyt kokonaisbudjetin puitteissa. Talouden toteuma on 98,6 % kokonaisbudjetista.

Hankkeen kustannusten jakautuminen eroaa taloussuunnitelmaan nähden kunnan tilikarttarakenteen ja maksatuslomakkeen kustannusliitteen kesken. Muun muassa muiden palvelujen ostoihin varatut atk- kustannukset ovat sijoittuneet palvelujen ostojen osuuteen. Lisäksi investointimenoihin ovat hankkeen osalta kirjattu yli 300 eur hintaiset hankinnat. Alle 300 eur hankinnat ovat kirjautuneet puolestaan aineet, tarvikkeet ja tavarat osioon Rovaniemen talousosaston antamien ohjeiden mukaisesti. Nämä selittää poikkeamaa kustannussuunnitelman ja kustannustoteuman välillä.

Hankkeen koulutuskustannukset ovat jakautuneet koulutus- ja kulttuuripalvelut -osion lisäksi asiantuntijapalveluihin. Hankkeen aikana on käytetty koulutuksen järjestämisessä koulutuspalkkioiden maksamiseen yhteensä 7098,02 eur.(LIITE 5)

Hankeen suurin kustannuserä kokonaisbudjetista on ollut hanketiimin (4 hlöä) henkilöstömenot, jonka toteutuminen jäi alle suunnitellun palkkauksen. Hankkeen suurin voimavara kehittämistyössä on ollut sosiaali- terveys- ja päivähoitoalan osaamisen hyödyntäminen lasten- ja perheidenpalvelujen edistämiseksi yli sektorirajojen.

Hankkeen vuokratulot toimintatilojen osalta on toteutunut lähes ennakoarvion mukaan.

6. Hankkeen tavoitteiden mukainen toiminnan kuvaus, toimintatavat ja lopputulos

Seuraavaksi kuvaan hankkeen tavoitteet ja tavoitteen saavuttamiseksi käytettyä toimintatapaa sekä toiminnasta johtanutta lopputulosta. Lopuksi pohdin toiminnassa keskeisesti esille tulleita näkökohtia, joita tulee edelleen miettiä ja kehittää.

Tavoite 1:

Perhepalvelukeskuksessa otetaan pysyvään käyttöön moniammatillinen asiakaslähtöinen työskentelymalli. Kaupunkikylissä kehitetään perhepalvelujen verkostoitumista.

Toimintatapa:

Vertaisryhmätoiminnan (perhevalmennus, avoin varhaiskasvatus avoimessa päiväkodissa ja perhekerhot alueella) toteuttamiseen ovat osallistuneet kumppaneina sosiaali-, terveys- ja päivähoidon henkilöstöä.

Alueen ylisektorinen yhteistoiminta alkaa jo perheen perustamisen vaiheessa raskauden aikana toteutettavassa perhevalmennuksessa. Vaaralammen alueellisessa toiminnassa on neuvolan kumppanina ollut perhetyöntekijä, perhesosiaalityöntekijä, perheneuvolan työntekijä, suun terveydenhuolto ja päivähoidon työntekijä. Perhetyöntekijä on ollut myös synnytyksen jälkeisissä vauvaryhmissä kumppanina.

Mielenterveystyöntekijän osaamista on ollut vauvaperheiden tukena yhteistyössä neuvolan, perhetyön ja päivähoidon työntekijöille. Työskentelytavassaa on ollut keskeistä jalkautuva työskentely perheen arkiympäristöön.

Tuloksena: Koti/kasvuympäristöön tapahtuvaa työskentelyä lapsiperheiden pulmatilanteissa on tavoitteellisesti lisätty, selkiyttääkseen perheen tuen tarve ja varhainen tuen antaminen. Varhainen apu ja tuki on mahdollistunut ennaltaehkäisevän perhetyöntekijän ja mielenterveystyöntekijän toimesta.

Kotikäyntityötä on toteutettu ylisektorisesti työparityöskentelynä sosiaali- terveys- ja päivähoidon työntekijöiden keskuudessa asiakastilanteen sitä vaatiessa.

Pohdintaa tavoitteen toteutumisesta:

Työskentelymallien luomisessa on keskeistä yhdessä pohdittu ja sovittu työskentely, kun perheen kanssa on useita eri toimijoita. Selkeää yhtä toimintatapaa ei ole vaan tehokas ja vaikuttava palvelu muotoutuu yhdessä joustavasti ,asiakaslähtöisesti räätälöitynä asiakkaan palvelusuunnitelmaan. Huolen voi ilmaista, jokainen jolla se herää. Toimintaan sitoutuminen ja vastuu kuuluu jokaiselle niin asiakkaalle että toimijoille ,jotka ovat perheen kanssa yhteistyössä. Suunnitelman seuranta kulminoituu keskeisesti sille, jolla on merkittävin rooli perheen tuen järjestymisessä.

Yhteistoiminnallisessa työskentelyssä merkitykselliseksi nousee työntekijän kokemuksellisuus ja asioiden konkretisoituminen teoiksi. Teoreettista pohdintaa voidaan käydä siitä , mitä tarkoittaa yhteistoimintaan käytetty aika omassa perustyössä. Jos työntekijä varaa ja käyttää työaika yhteistoimintaan(esim .ryhmätoimintaan tai kotikäyntiin tai verkostokokoukseen) viikossa kolme tuntia ,se tarkoittaa viikkotyöajasta 8 % . Onko se paljon vai vähän siihen on vaikea antaa yksiselitteistä vastausta mutta kokemukset perheen auttamiseksi ja tukemiseksi ovat olleet myönteisiä ja vaikuttavia niin asiakkaan kuin työntekijän kokemuksissa.

Yhteistoiminnassa on tavoite saada tukea omalle työlleen toisilta osajilta ja asiakkaan kokonaistilanteen selkiyttäminen. Tämä aika tulee useimmiten ja varmasti takaisin moninkertaisesti edessä päin ,kun vältytään pirstaleiselta, irralliselta eri toimijoiden tahollaan tehdyn tuen järjestämiseltä.

2. Tavoite:

Ryhmämuotoista vertaistoimintaa kehitetään myös kaupunkikyliin osana lapsiperheiden palvelua. Perhepalvelukeskuksen avoimen päiväkodin ryhmätoiminnan sisältöjä kehitetään edelleen asiakaslähtöisesti.

Toimintatapa:

Ryhmätoimintoja on kehitetty avoimena ja kohdennettuna toimintana. Perhepalvelukeskuksessa käynnistetyn avoimen päiväkodin toiminnan lisäksi on käynnistetty kolmen muun asuin alueen perheryhmää kotona oleville vanhemmille ja lapsille. Avoimen päiväkodin toimintaa on ollut kolme kertaa viikossa kaksi tuntia kerrallaan aamupäivisin. Alueen perheryhmät ovat toimineet kerran viikossa kaksi tuntia kerrallaan. Alueen eri alan toimijat neuvolan, päivähoidon ,erityispäivähoidon ,kuntoutuksen työntekijät ovat osallistuneet ryhmätoimintaan keskimäärin 1 x lukukausi asiakkaiden esittämien eri teemojen näkökulmista. Lisäksi MLL:n perhetoiminnasta vastaava työntekijä ja seurakunnan työntekijä on vierailleet ryhmässä. Tavoitteena on edelleen yhteistyön uusien mahdollisuuksien löytäminen. Maahanmuuttajatoimiston kanssa on tehty Muurolan asuinalueen perheryhmässä yhteistyötä, koska alueelle on useita maahanmuuttaja vauvaperheitä. Ohjaaja ja tulkki ovat olleet mukana tapaamisissa muutamia kertoja.

Hankkeen ja MLL:n yhteistyönä on käynnistynyt isä-lapsitoiminta 1,5 vuotta sitten. Toiminta on saanut hyvän vastaanoton. Toimintaan on osallistunut keskimäärin 7 isää 10 lasta. Tapaaminen on ollut 1 x viikko 2 h kerrallaan.

Keskimääräinen kävijämäärä on ollut avoimessa päiväkodissa 17 aikuista ja 24 lasta käyntikertaa kohden. Vuositasolla avoimen päiväkodin ja perhekerhojen käyntejä on ollut yhteensä 6716, joista käyttäjinä on ollut 318 perhettä ja 463 lasta.

Kohdennettuna ryhmätoimintana ovat olleet ensimmäistä lastaan odottavien perheiden perhevalmennus , mielen itsehoito-kurssit sekä vuorovaikutusleikki –ryhmä.

Tuloksena:

Ryhmätoiminnot ovat lasten ja perheiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukena.

Avoin päiväkotitoiminta ja perheryhmät alueilla (Muurola, Vaaralampi, Saarenkylä, isä-lapsitoiminta) jatkuvat kaupungin vakituisena toimintana v. 2009 syksystä alkaen.

Kohdennettuja ryhmätoimintoja jatketaan osana perustyötä huomioiden ryhmien suunnittelussa eri yksiköiden koulutettujen henkilöiden mahdollisuus yhteistoimintaan palvelun tuottamisessa.

Pohdintaa tavoitteen toteutumisesta :

Ryhmätoiminnan tehokkuus ja vaikuttavuus on ollut kehittämistyön aikana keskeisesti mukana keskustelussa. Ajatukset ovat hyvin kaksijakoisia. Ne nähdään sekä

resursseja kuluttavana mutta toisaalta taas säästävänä. Toisaalta nähdään, että resurssipulassa usealle yhtä aikaa järjestetty tuki ja palvelu on aikaa säästävä mutta toisaalta kahden tunnin ryhmä on ajallisesti ”paljon” ja työlästä.

Erilaisten ryhmätoimintojen tehokkuus näkökulmaa on koottu työntekijämäärän, työajan ja osallistujia määrien suhteen. (LIITE 6.) Ryhmätoimintojen tehokkuus on hyvä, kun on kysymys edistävästä työstä. Kohdennetut ryhmät tulevat kalliimmaksi, koska tuen tarve on suurempi. Osallistujien määrä kohdennetuissa ryhmissä tulee olla pienempi, jotta tuki mahdollistuu.

Ryhmätoiminnalla on laajempikin merkitys kuin tuen, tiedon jakaminen. Toiminta tukee yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollisuuksia. Keskeistä on vertaisten keskenään jakama kokemus ja tieto, joka ei yksilötyössä mahdollistu. Perheen näkökulmasta isät jäävät usein vielä sivurooliin. Isä-lapsitoiminta on antanut mahdollisuuden rakentaa isille omaa foorumia.

Ylisektorisen toimintatavan kehittymiseksi on edelleen tärkeää, että ryhmätyön muoto löytyy työntekijän tuotteista tai sisältömerkinnästä. Se mahdollistaa tasavertaisen työmuotojen näkyväksi tulemisen ja sitä myöten positiivisen suhtautumisen työmenetelmään.

3.Tavoite:

Kotikäyntityötä kehitetään yhteistyössä päivähoiton, neuvolan ja perhetyön kesken.

Toimintatapa:

Kotiin tehtävä työ on ollut keskeinen toimintatapa varhaisen avun ja tuen järjestämisessä. Kotikäyntityötä on lisätty perheen tilanteen sitä vaatiessa. Työskentelyssä on huomioitu yhteistyökumppanien (neuvola, päivähoito, perhetyö, lastensuojelun työ) kanssa tehtävä yhteistyö. Työskentelyn lähestymistapa on voimavarakeskeisyys ja arkilähtöisyys. Hankkeen aikana kotikäyntityötä on tehty asiakaslähtöisesti ja suunnitelmallisesti yhteistyössä perheen ja muiden toimijoiden kanssa. Vuosien 2007- 2009 aikana hanketyöntekijä on ollut kumppanina kotikäyntityössä 46 eri perheessä ja käyntikertoja on ollut 300.

Tuloksena:

Kotikäyntityö työmuotona on koettu lapsiperheiden tarpeita palvelevana ja perheen selviytymistä arjessa voimavaralähtöisesti tukevana.

Eri toimijoiden välisenä yhteistyönä toteutettuna on mahdollistettu osaamisen jalkautuminen arjen kasvuympäristöihin.

Kotiin tehtävä työ on osoittautunut keskeiseksi varhaisen avun ja tuen muodoksi mm. vauvaperhevaiheessa. Perheet ovat olleet palveluun tyytyväisiä, erityisesti perhekeskeisyys ja kaikkien perheenjäsenten huomiointi on saanut kiitosta.

Pohdintaa tavoitteen toteutumisesta:

Mielenterveystyön osaamisen puuttuminen lasten ja perheiden peruspalveluista on keskeinen vaje palvelukokonaisuutta tarkasteltaessa. Mielenterveystyön osajaan tulee päästä palvelemaan asiakkaita joustavasti kumppaneiden (neuvolan ,perhetyön ja päivähoiton) tueksi. Toinen keskeinen kehityssuunta on työtapana jalkautuminen kasvu- ja kehitysympäristöön lähelle lapsen , perheen arkiympäristöä.

4. Tavoite:

Psykososiaalisten tarpeiden varhainen havaitseminen ja siihen liittyvän huolen puheeksi ottamisen taitojen ja käytäntöjen vahvistaminen ja käyttöönotto.

Toimintatapa:

Varhainen puuttumisen(nykyisin varhaisen avoimen yhteistoiminnan) –toimintamallia on edelleen vahvistettu koko perhepalveluverkostossa. Masennus- seulontalomakkeen käyttöönottoa on valmisteltu kouluttamalla aiheesta työntekijöitä. Lisäksi on pohdittu ja sovittu palveluketjun nivelvaiheen toiminnasta jatkuvuuden turvaamiseksi eri toimijoiden näkökulmasta. Alueellisen toimintamallin pilotointi on toteutunut yhteisöllisenä dialogisena kehittämisprosessina Vaaralammen alueella 1.10.2008 – 30.4.2009. Työskentelyn tavoitteena on ollut selkiyttää alueellisia moniammatillisia yhteistyökäytäntöjä ja edistää varhaista avointa yhteistyötä yli sektorirajojen.

Tuloksena:

Perheiden psykososiaalinen pahoinvointi tunnistetaan varhaisemmin ja psykososiaalisessa pulmatilanteessa päästään varhaisempaan auttamiseen. Huono-osaisuus ja ylisukupolviset syrjäytymisen sekä ongelmien riskit ovat tulleet

näkyvimmiiksi erityisesti neuvolatyössä. Niitä on kyetty tunnistamaan paremmin, harjaannuttu puheeksi ottamaan ja kokeiltu erilaisia puuttumisen keinoja. Hanke on tehnyt esityksen perusturvalautakunnalle mielenterveystyöntekijän palkkaamisesta lasten- ja perheiden palvelujen käyttöön neuvolan, perhetyön ja päivähoidon tueksi.

Pohdintaa tavoitteen toteutumisesta:

Psykososiaalisen tuen järjestymisessä jokainen sosiaali-, terveys- ja päivähoitoalalla työskentelevä voi osaltaan olla tukemassa vanhemmuutta. Alle kouluikäisten lasten kanssa toimiessa vanhemmat ovat aina osallisena kohtaamisissa. Hyvinvoiva vanhempi on hyvinvointia koko perheelle myös lapselle.

Perhepalveluverkostossa ei ole tällä hetkellä mielenterveystyön osaamista käytössä. Psykososiaalisissa huolissa keskeinen tuen antaja on perheneuvola ,jossa toimii erityissosiaalityöntekijöitä ja psykologeja. Psykososiaalisen huolen liittymisestä mielenterveydelliseen pulmaan on tärkeä kyetä myös arvioimaan. Käytännön kokemusten kautta hankkeen aikana on noussut esille selkeä tarve saada mielenterveystyön näkökulma pohdintaan mukaan asiakkaan optimaalisen ja riittävän tuen järjestymiseksi. Tällä hetkellä kunnan mielenterveystyön yksikössä resurssit menevät korjaavaan toimintaan. Varhainen ,joustava tuen saanti perheiden arkiympäristöön ei mahdollistu. Palkkaamalla mielenterveystyön osaaja palvelukokonaisuuteen voidaan tukea hyvin alkanutta työtapaa psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

5. Tavoite:

Moniammatillista yhteistyötä kehitetään asiakaslähtöisemmäksi, dialogisemmaksi ja refleктоivammaksi työtavaksi.

Toimintatapana: Dialogista ja refleктоivaa toimintakulttuuria on vahvistettu verkostotyön menetelmiä käyttämällä. Aiheesta on ollut koulutusta lasten –ja perheiden palveluissa toimiville. Varhaisessa avoimessa yhteistyössä aluetiimin kehittämisprosessissa on ollut keskeistä yhteinen aika ja paikka sekä palvelujen kehittämiseksi että yhteistyömenetelmien- ja tapojen kehittämiseksi. Työskentelyssä on keskeistä palvelujen asiakaslähtöisyys, vuoropuhelu ja pohdinta räätälöidyn palvelun aikaansaamiseksi.

Hankkeen ohjausryhmä on toiminut ylisektorisen ja hallinnon eri tasojen vuoropuhelun paikkana. Ylisektoriselle vuoropuhelulle tulee olla jatkossakin tila ja paikka.

Tuloksena : Toimintaympäristö ja yhteistoiminta moniammatillisissa palveluverkostoissa on kehittynyt avoimemmaksi vuoropuheluksi asiakkaan ja eri toimijoiden kanssa. Alueella toimivat eri alan toimijat tulevat tutuksi toisille ja saavat tietoa toistensa työstä ja työtavoista ,mikä on helpottanut ja edistänyt yhteistoimintaa asiakkaan tilanteen sitä vaatiessa.

Ylisektorinen hallinnon eritasojen vuoropuhelun on käynnistynyt ja jatkuu kunnan omana toimintana. Vastuu on lasten- ja perheiden palvelujen tilaajalla.

Pohdintaa tavoitteen toteutumisesta :

Moniammatillinen yhteistoiminta edellyttää luottamusta ja kunnioittavaa työtettä. Yhteistoiminta edellyttää myös avoimuutta ja yhteydenpidon vaalimista, ylläpitämistä. Yhteistoiminta on osa jokaisen perustehtävää. Työtehtävistä riippuen yhteistoiminnan tarpeellisuus vaihtelee. Tarveperustaisessa palvelussa osuus on suurempi. Asiakslähtöisessä toiminnassa vastuu kuuluu omalta osaltaan kaikille. Puhuessamme yhteistoimintatilanteessa asiakkaan läsnä ollessa ja hänen tarpeisiin ja näkemykseen perustuen, jokainen voi omaan osaamiseen nojautuen tarjota oikeaa ja sopivaa tukea juuri siinä elämäntilanteessa. Tilanteessa suunnitelmaa ohjaa asiakkaan tarpeet eikä organisaation tarpeet. Sallittua on kaikki se mitä alan koulutettu ja ammattitaitoinen työntekijä kokee pystyvänsä antamaan asiakkaan tueksi oman osaamisen näkökulmasta.

Perheiden palveluissa on tarjolla erilaista ja tarpeellista terveydenhuollollista ,sosiaalista, psykososiaalista ja kasvatuksellista osaamista. Näitä eri näkökulmia tarvitaan ajoittain oman työn tueksi, kun huoli omien voimavarojen riittämättömyydestä perheen voimaantumiseksi herää.

6. Tavoite:

Lapsen ja perheiden peruspalveluverkoston kuvaaminen palveluohjauksen selkiyttämiseksi.

Toimintatapa:

Palveluverkosto kuvaus luodaan sähköisesti ja julkaistaan syyskuussa 2009 Rovaniemen www-sivuille.

Tuloksena: Sähköisessä muodossa oleva palvelukartta on käytössä. Se selkiyttää ja helpottaa tiedon välitystä lasten- ja perheiden palveluista ja osaltaan edistää sähköistä asiointia.

Pohdintaa tavoitteen toteutumisesta:

Palvelujen informointi koottuna asiakasryhmittäin helpottaa ja selkiyttää tiedon löytymistä. Asiakkaalle ei ole ensisijaisesti tärkeää kenen palvelukeskuksen tuottamaa palvelua tuki ja apu on vaan lähinnä se ,että asiakkaana osaa hakea ja saa oikeanlaista palvelua oikeaan aikaan.

7. Hankkeen hyvät, lupaavat ja kehitettävät käytännöt jatkotoimenpidesityksineen

7.1 Yhteisöllinen kehittäminen

Varhainen avoin yhteistyön kehittäminen ja kehittyminen edellyttää alueellisen ylisektorisen verkoston (neuvola, päivähoito, sosiaalityö) kohtaamista avoimen vuoropuhelun keinoin suunnitelmallisen yhteistoiminnan toteutumiseksi.

Käytännön esimerkki :

Vaaralammen alueen sosiaali- terveys – päivähoiton osaajat perustyössä ovat työstäneet alle kouluikäisten perheiden psykososiaalisen huolen varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä asiakaslähtöisesti ja arkilähtöisesti. Ylisektorinen , yhteisöllinen verkostotyön prosessi on mahdollistunut työnohjaus/koulutus ja verkostotyönmenetelmin yhteistoimintakäytänteiden selkiyttämiseksi ja sopimiseksi.

Sähköisessä dokumentaatiossa osoitteessa www.anssi.org/napero-hanke lisätietoja toiminnasta yhteisöllinen kehittäminen.

LUPAAVA KÄYTÄNTÖ: aluelähtöinen, yhteisöllinen verkostotyönprosessi

KEHITETTÄVÄ KÄYTÄNTÖ: ennaltaehkäisevän perhetyön, päivähoidon, lastensuojelun sosiaalityön ja perheen väliset yhteisyökäytännöt, kun lapsi on päivähoidossa avohuollon tukitoimenpitein → psykososiaalisen kuntoutuksen tavoitteet päivähoidossa, niiden arviointi- ja seurantakäytännöt

Jatkotoimenpide-esitys: Aluelähtöinen, yhteisöllinen verkostotyön prosessi mahdollistetaan myös Saarenkylän, Ounasrinteen ja keskustan alueen moniammatilliselle tiimille verkostokoordinaattorin tukemana.

7.2. Vanhemmuus ja monitoimijuus

Vanhemmuuden vahvistaminen on todettu tärkeäksi asiaksi toiminnan eri tasoilla (edistävä, ehkäisevä ja korjaava). Keskeistä on perheen arjessa tapahtuva mielenterveystyö vanhemmuuden tukena. Mielenterveystyöntekijän jalkautuminen kasvuympäristöihin (koti, päiväkotiki, koulu) tukee erityisesti asiakaslähtöistä, perhekeskeistä työtapaa.

Käytännöistä esimerkkejä :

- * Perheen kokema oikea-aikainen , joustava, intensiivinen tuki vauvan syntymisen yhteydessä, 2-3 kk kuluttua tilanne huomattavasti helpompi → neuvolan äiti-vauva ryhmä / avoin päiväkotiki / neuvolan vanhempien ryhmä
- * Depressiohoitaja/ depressiokoulu soveltaen synnytyksen jälkeiseen elämänmuutokseen → vauvaperheen arki toimintaympäristönä → yhdistäen vauvan hyvinvointi, perheen muuttuvat ihmissuhteet, äidiksi ja isäksi tuleminen, äidin toipuminen synnytyksestä sekä ymmärrys masennuksesta
- * Refleктоiva työote, heijastellaan perheen arjessa tapahtuvaa muutosta, pohtien yhdessä vanhempien kanssa → tuetaan vanhempien omaa pohdintaan ja herätellään heitä miettimään omaa vanhemmuutta, vältetään tarjoamasta valmiita ratkaisuja → tuetaan vanhempia ”synnyttämään” omaa vanhemmuutta

Sähköisessä dokumentaatiossa osoitteessa : www.anssi.org/napero-hanke lisätietoja toiminnasta vanhemmuus ja monitoimijuus – osiossa.

LUPAAVA KÄYTÄNTÖ: perheen voimavaralähtöinen työskentely vanhemmuuden tukena

Jatkotoimenpide-esitys: Vanhemmuuden kasvuun ja tukemiseen kiinnitetään huomiota yli sektorirajojen työskennellessämme perheen kanssa. Mielenterveyden näkökulma lapsiperheen hyvinvoinnissa tiedostetaan toimintojen eri tasolla edistävässä, ehkäisevässä ja korjaavassa toiminnassa.

7.3. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Erilaisten ryhmätoimintojen kehittämisessä alueellisen yhteistyön eri osaamisen hyödyntäminen on edelleen keskeistä ylisektorisen toiminnan edistämisessä.

Kumppanuutta eri osaamisen näkökulmasta tulee edistää edelleen sekä avoimissa että kohdennetuissa ryhmätoiminnoissa. Ryhmätoiminnoissa asiakaslähtöinen toimintatapa edistää osallisuutta ja vertaistuen hyödyntämistä. Yhteisöllinen toimintatapa vahvistaa perheiden sosiaalista pääomaa pienlapsivaiheessa.

Käytännöistä esimerkkejä :

- * monitoimijainen ryhmämuotoinen perhevalmennus → vanhemmuuteen siirtymisen näkökulman vahvistaminen, isän ja äidin tasavertainen kohtaaminen, prosessimaisuus, kumppanuus esim. terveydenhoitaja ja perhetyöntekijä
- * avoin varhaiskasvatustoiminta alueella, (perheryhmät) alueelliset päivähoiton, neuvolan ja perhetyöntoimijat ryhmien ohjaajina → kohtaamispaikka alueen lapsiperheille, kokemusten vaihto, vertaistuki
- * isä-lapsitoiminta on foorumi, jossa kohdataan samassa elämäntilanteessa olevia ja samalla tuetaan ja edistetään myönteistä isä-lapsisuhteen kehittymistä
- * mielen itsehoitoryhmät vauvaperheille → mielialan havainnointi ja itsehoitotaitojen oppimista yhdessä
- * vuorovaikutusleikkiryhmä lapsille ja vanhemmille

Sähköisessä dokumentaatioissa lisätietoa osoitteessa www.anssi.org/napero-hanke toiminnasta osallisuus ja yhteisöllisyys –osiossa.

HYVÄ KÄYTÄNTÖ: ryhmämuotoiset toiminnot asiakkaiden ja toimijoiden yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäjänä

Jatkotoimenpide-esitys: Ryhmätoimintojen moniammatillisuutta edistetään ja sisältöä kehitetään edelleen asiakaslähtöisesti.

8.4. Osaaminen ja yhteistoiminta

Lasten – ja perheiden tukemisessa työntekijän oman perustehtävän lisäksi on tärkeää tiedostaa ja tunnistaa yhteistoiminnan tarpeellisuus, kun omat toimintamahdollisuudet ovat vähentyneet asiakkaan tukemisessa.

Yhteistoiminta asiakkaan siirryttäessä eri palveluista toiseen esim. peruspalveluista lastensuojeluun tulee tehokkaammin hyödyntää olemassa oleva tieto sujuvan palvelun jatkumiseksi. Lasten – ja perheiden palvelussa olevan erilaisen osaamisen saavutettavuutta /tavoitettavuutta tulee edelleen miettiä, jotta asiakkaan asioissa suunnitelman mukainen jatkuvuus turvataan.

Käytännöistä esimerkkejä :

- * alueellinen perhetyöntekijä äitiys- ja lastenneuvolan, päivähoidon kotikäyntityön, mielenterveystyön sekä perhevalmennuksen ja avoimen varhaiskasvatustoiminnan tukena

- * matala kynnyks, ilman monimutkaista byrokratiaa → perheen tuen tarvetta arvioidaan alueellisesti esim. asiakasperheen, neuvolan th:n ja alueperhetyöntekijän kesken

- * sovitaan lyhytkestoisesta (3-5 käyntikertaa) tuesta → tilanteen selkiyttäminen yhdessä perheen kanssa → jatkotyöskentelyn tarpeesta sopiminen → tarvittaessa selkiyttävä verkostopalaveri

Sähköisessä dokumentaatiossa lisätietoa osoitteessa www.anssi.org/napero-hanke toiminnasta osaaminen ja yhteistoiminta –osiossa.

LUPAAVA KÄYTÄNTÖ: alueellinen perhetyöntekijä ja jalkautuva mielenterveystyöntekijä

KEHITETTÄVÄ KÄYTÄNTÖ: olemassa olevan osaamisen joustava käyttö lähellä asiakkaan arkea

Jatkotoimenpide-esitys: Alueellisen perhetyöntekijän toimintaa edelleen tuetaan riittävin resurssein. Jalkautuva mielenterveystyöntekijä palkataan lasten- ja perheiden palvelujen (neuvola, perhetyö ja päivähoiton) käyttöön.

Alla olevassa kaaviossa on koottu yhteen hankkeen hyvät, lupaavat ja kehitettävät käytännöt jatkotoimenpide-esityksineen hankkeen keskeisten teemojen näkökulmasta

TEEMA	Yhteisöllinen kehittäminen	Vanhemmuus ja monitoimijuus	Yhteisöllisyys ja osallisuus	Osaaminen ja yhteistoiminta
Hyvä käytäntö			ryhmämuotoiset toiminnot asiakkaiden ja toimijoiden yhteisöllisyyden edistäjänä	
Lupaava käytäntö	Aluelähtöinen, yhteisöllinen verkostotyönprosessi	Perheen voimavarainen työskentely vanhemmuuden tukena kaikissa palveluissa		
Kehitettävä käytäntö	Ennaltaehkäisevän perhetyön, päivähoidon, lastensuojelun sosiaalityön ja perheen väliset yhteisyökäytännöt, kun lapsi on päivähoidossa avohuollon tukitoimenpitein → psykososiaalisen kuntoutuksen tavoitteet päivähoidossa, niiden arviointi- ja seurantakäytännöt			Olemassa olevan osaamisen joustava käyttö lähellä asiakkaan arkea
Jatkotoimenpide-esitys	Aluelähtöinen, yhteisöllinen verkostotyön prosessi mahdollistetaan myös Saarenkylän, Ounasrinteen ja keskustan alueen moniammatilliselle tiimille verkostokoordinaattorin tukemana	Vanhemmuuden kasvuun ja tukemiseen kiinnitetään huomiota yli sektorirajojen työskennellessämme perheen kanssa.	Ryhmätoimintojen moniammatillisuutta edistetään ja sisältöä kehitetään edelleen asiakaslähtöisesti.	Alueellinen perhetyöntekijä toimintaa tuetaan riittävin resurssein, jalkautuva mielenterveystyöntekijä palkataan neuvola, perhetyön ja päivähoidon käyttöön

Raportoinnin oheismateriaalia:

Isoherranen Kaarina, Moniammatillinen yhteistyö, 2005, Park Oy , Vantaa.

Isoherranen Kaarina, Rekola Leena, Nurminen Raija, Enemmän yhdessä-
moniammatillinen yhteistyö, 2008, WSOY Oppimateriaalit ,Helsinki.

Kokko Riitta-Liisa, Koskimies Mimosa, Ennakointidialogit moniammatillisena
yhteistyömuotona, 2007 Valopaino Oy, Helsinki.

Lammi-Tastula Johanna, Karvonen Sakari ja Ahlström Salme (toim.) Lapsiperheiden
hyvinvointi 2009 ,THL ,Yliopiston kirjapaino, Helsinki.

Mönkkönen Kaarina, Vuorovaikutus,dialoginen asiakastyö,2007,Edita prima Oy
,Helsinki.

Seikkula Jaakko, Arnkil Tom Erik, Dialoginen verkostotyö, 2005, Tammer-paino Oy,
Tampere.

Sydänmaalakka Pentti ,Älykäs itsensä johtaminen, 2006 Gummerus kirjapaino Oy,
Jyväskylä.

Sydänmaalakka Pentti, älykäs organisaatio, 2000, Gimmerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

THL / Tilasto – ja indikaattoripankki SOTKANet osoitteessa : [http:// uusi.sotkanet.fi](http://uusi.sotkanet.fi).

Viitala Riitta, Johda osaamista – osaamisen johtaminen teoriasta käytäntöön, 2006,
Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

Rovaniemen lasten –ja perheiden tilanne tilastotietojen valossa 2006-2008 (THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 -2009)

Taulukko 1.

Väestö 31.12. (id:127)

		2006	2007	2008	
Rovaniemi	698	yhteensä	58099	58825	59353

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 2.

0-6 -vuotiaat, % väestöstä (id:7)

		2006	2007	2008	
Rovaniemi	698	yhteensä	7,6	7,6	7,9

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 3.

Synnyttäneisyys (id:677)

		2006	2007	2008	
Rovaniemi	698	yhteensä	44,8	49	-

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 4.

Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä (id:74)

		2006	2007	2008	
Rovaniemi	698	yhteensä	23,6	23	-

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 5.

Avioeroja 25-64 -vuotiailla / 1000 vastaavanikäistä naimisissa olevaa (id:304)

		2006	2007	2008
Rovaniemi	698	yhteensä	17,4	17,6

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 6.

Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleet 1-2 -vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (id:1226)

		2006	2007	2008	
Rovaniemi	698	yhteensä	44,2	48,1	45,4

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 7.

Kokopäivähoidossa päiväkodeissa olleet 0-6 -vuotiaat lapset 31.12., kunnan kustantamat palvelut (id:1892)

			2006	2007	2008
Rovaniemi	698	yhteensä	1619	1694	1675

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 8.

Kotihoidon tukea saaneita perheitä vuoden aikana (id:2268)

			2006	2007	2008
Rovaniemi	698	yhteensä	1137	1161	1137

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 9.

Kodinhuoltoapua vuoden aikana saaneita lapsiperheitä, % lapsiperheistä (id:2911)

			2006	2007	2008
Rovaniemi	698	yhteensä	2,2	2,6	2,7

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 10.

Lastensuojelun avoimuuslasten tukitoimien piirissä 0-17 -vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (id:1245)

			2006	2007	2008
Rovaniemi	698	yhteensä	5,1	6,6	-

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 11.

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 -vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (id:191)

			2006	2007	2008
Rovaniemi	698	yhteensä	1,1	1,4	-

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 12.

Kasvatus- ja perheneuvoloiden lapsiasiakkaat vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut (id:1920)

			2006	2007	2008
Rovaniemi	698	yhteensä	313	400	442

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Taulukko 13.

Kasvatus- ja perheneuvoloiden aikuiset asiakkaat vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut (id:1921)

			2006	2007	2008
Rovaniemi	698	yhteensä	562	649	764

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

Hankkeen järjestämä koulutus, verkostotapaamiset ja seminaarit vuosina

2007- 2009

Tapahtuman nimi	Aika ja paikka	Kohderyhmä	Osallistujien määrä	Kouluttaja /vetäjä
Hankkeen tavoitteiden mukainen suunnittelu -teemanuovnpito	13.11.2007 klo 10-13 Terveyskeskuksen 4 krs neuvotteluhuone	Hankkeen ohjausryhmä	13 hlö	Tom Arnkil, Mimosa Koskimies /THL /Verdi-tiimi
Neuvolatyöryhmän hyvät käytännöt-keskustelupilotti	13.3.2008 klo 10 -15 Ounaskosken koulun liikuntasali	Neuvolatyöryhmän jäsenet	80 hlö	Jukka Pyhäjoki ,Mimosa Koskimies THL/ Verdi-tiimi
Perhekeskus palvelumallina –seminaari	28-29.8.2008 Arktikum, Pohjoisranta 4	Lapin läänin lasten ja perheiden parissa työskentelevät ja muut asiasta kiinnostuneet	83 hlö	Riitta Viitala /STM Eine Heikkinen /LLH Sirkka Rousu /Kuntaliitto Mervi Herola /Nurmijärven kunta Niina.K Hyttinen /Sininauhaliitto Milla Kalliomaa /MLL Jaana Kempainen /Jyväskylän perhehanke Maarit Leinonen/Kainuun maakuntayhtymä Mika Rinne /Torniolaakson perhehanke Virpi Merikallio/ Jämsän perhepalvelukeskus Kehittyvä Napero-hanke THL/ Verdi-tiimi
Eväitä yhteistoimintaan	3.10.2008 klo 8-11 ja 12-15 Tiroli-sali	Sosiaali-terveys- ja päivähoitoalan työntekijät lapsiperhepalveluista	34 hlö / 31 hlö	Kari Valtanen, lastenpsykiatri, VE-perheterapeutti
Aluetiimin koulutus/työnohjaus	12.12.2008 ja 6.2.2009 klo 9-13 Vaaralammen neuvolan ryhmätila	Vaaralammen aluetiimi	18 hlö / 18 hlö	Kari Valtanen ,lastenpsykiatri,VE-perheterapeutti Markku Sutela,perheterapeutti,psykologi /Kemi

Työkaluja masennuksen tunnistamiseen ja tuen järjestämiseen pikkulapsiperheessä	4.2.2009 klo 12.30 -16 Tirol-Sali	Sosiaali-,terveys- ja päivähoitoalan työntekijät lapsiperhepalveluista	93 hlö	Sirpa Kumpuniemi, psykiatrinen sairaanhoitaja, perheterapeutti / Vantaa
Kasvatuskumppanuus ja mielenterveys	11.2.2009 klo 9-12 ja 13-16 13.2.2009 Tirol- sali	Päiväkodin henkilöstö	36 hlö, 27 hlö, 36 hlö	Kristiina Tirroniemi, Kehittyvä Napero-projektityöntekijä, psyk.sh /th Marja-Leena Karjalainen ,kiertävä erityislastentarhanopettaja
Asiakaslähtöinen arviointi lasten ja perheiden palveluissa bikva –mallin mukaan	7.5.2009 klo 13-16 Perhepalvelukeskus	Asiakkaat, työntekijät, esimiehet, päälliköt ja päättäjät lapsiperheiden asioiden kanssa toimivat	35 hlö	verkostokoordinaattori JukkaHakola/Verkostokonsultit
Prosessimuotoinen vertaisryhmien ohjaajakoulutus	Toukokuu 2009 – lokakuu 2009 5 x 4 h Perhepalvelukeskus	sosiaali- terveys- ja päivähoitoalan työntekijät, jotka työssään toimivat ryhmäohjaajina	11 hlö	verkostokoordinaattori Jukka Hakola perhesosiaalityöntekijä, kouluttaja MarjaLeena Nurmela
Lapsiperheissä tulevaisuus-verkostoista voimaa -hankeen päätösseminaari	22 - 23.9.2009 Ounasvaaran pirtit	Lapin läänin lasten ja perheiden parissa työskentelevät ja muut asiasta kiinnostuneet	80 hlö /90 hlö	Jukka Mäkelä /THL Eine Heikkinen /Lapin lääninhallitus Jouko Huttunen/Jyväskylä yliopisto Marie Rautava /MLL Jukka Hakola / Rovaniemi kaupunki Napero-tiimi

**TALOUSSUUNNITELMA JA -TOTEUMA KEHITTYVÄ NAPERO II -VAIHE
1.11.2007 – 30.10.2009**

	Hankesuunnitelman mukainen budjetti 1.11.2007 - 31.10.2009	Kirjanpidon mukaiset kustannukset hankkeen ajalta 1.11.2007- 29.10.2009	
	1.11.07-31.10.09	1.11.2007-30.10.2009	
Henkilöstömenot, joista	326 935	319 818,33	
Projektiin palkattava henkilöstö	326 935	319 818,33	
Työpanoksen siirto kunnalta*			
Palvelujen ostot yhteensä, josta	38 032	39 063,84	
Toimisto-, pankki- ja asiantuntijapalvelut	8 090	18 776,56	
Painatukset ja ilmoitukset	2 500	1 419,33	
Majoitus- ja ravitsemuspalvelut	2 600	6 273,42	
Matkustus- ja kuljetuspalvelut	6 600	5 862,18	
Koulutus- ja kulttuuripalvelut	9 000	6 415,38	
Muut palvelujen ostot	9 242	316,97	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	3 250	7 245,95	
Vuokrat	14 068	13 130,13	
Investointimenot yhteensä, josta	3 450	1 332,58	
Aineettomat hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	3 450	1 332,58	
Muut investointimenot			
Muut menot			
Menot yhteensä = Kokonaiskustannukset	385 735	380 590,83	
- Valtionavustukseen oikeuttamattomat kustannukset			
- Tulorahoitus			
- Muu kuin julkinen rahoitus			
Valtionavustukseen oikeuttavat kustannukset	385 735	380 590,84	
Kunnan/kuntayhtymän oma rahoitusosuus	96 735	95 147,71	
Muu julkinen rahoitus			
Haettava valtionavustus	289 000	285 443,12	

KEHITTYVÄ NAPERO**26.10.2009****1.11.2007 - 31.10.2009**

Kustannusten muodostuminen maksatushakemuksittain

Maksatushakemus	KUSTANNUKSET	VALTIONAVUSTUS	OMARAHOITUSOSUUS
	Kokonais- kustannukset	Valtionavustus 75 %	Rovaniemi
1.11. - 31.12.2007	22 866,70	17 150,03	5 716,68
1.1. - 31.7.2008	108 220,63	81 165,47	27 055,16
1.8. - 31.12.2008	81 967,63	61 475,72	20 491,91
1.1. - 30.6.2009	102 364,51	76 773,38	25 591,13
1.7. - 31.10.2009	65 171,36	48 878,52	16 292,84
YHTEENSÄ	380 590,83	285 443,12	95 147,71
Jako	385 735,00	289 000,00 74,92 %	96 434,00 25,00 %
Jäljellä 28.10.2009	379 596,49 5 144,17	284 697,37 3 556,88	94 899,12 1 286,29

Kehittyvä Napero- hankkeen aikana järjestettyjen koulutusten kustannukset 2007-2009 :

Koulutuksen nimi	Hankkeen maksamat koulutuslaskut (kustannukset ei sisällä alv)
Perhekeskus- palvelumallina seminaari 28-29.8.2008	650 eur
Työkaluja masennuksen tunnistamiseen ja tuen järjestämiseen pikkulapsiperheessä 4.2.2009	480 eur
Dialogisen vuoropuhelun edistäminen lapsiperheiden palveluissa koulutus- ja työnohjaus alueellisen työn edistämiseksi 3.10.08 6h ; 5.12.09 4 h ja 6.2.09 4h	3425,76 eur
Prosessimuotoinen vertaisryhmien ohjaajakoulutus 5 x 4h	946,13 eur
Lapsiperheissä on tulevaisuus – verkostoista voimaa 22-23.9.09	650 eur
koulutuslaskut yhteensä	7098, 02 eur

Ryhmätoimintojen tehokkuus työntekijämäärien, asiakasmäärien ja työajan suhteen.

LIITE 6.

Ryhmätoiminto: Työaika : Asiakasmäärät :Tehokkuus aika/asiakas: Muuta huomioitavaa: Työnjako:

<p>Avoim päiväkot 4 x 2h /vko → 10 kk /v → 2 tt./kerta</p>	<p>8 h vko 32 h kk 320 h v * 2 tt= 640 h → 17 vko = reilu 4kk työaikana</p>	<p>30 vanhempaa & lasta /kerta 120 hlö /vko 480 hlö /kk 4800 hlö /v</p>	<p>työaika/asiakasmäärä 0,06 %</p>	<p>Sisältö suunnitellaan kuukausitasolla, ½ h ryhmän alussa/lopus toimitilojen/välineiden huolto</p>	<p>Työn koordinaatti on Ito ja työparina sos tai th työntekijä</p>
<p>Perhevalmennus ensisynn. 6 x prosessi (1 v kesto) → 10 PROSESSIA /V 2 h/kerta 2 tt</p>	<p>12 h prosessi (8 kk aikana) 120 h/ v * 2tt= 240 h → 6 vko = 1½ kk työaikana</p>	<p>15 ensisynnyttäjä/ kerta → 150 ensisynn./v</p>	<p>työaika/asiakasmäärä 0,8 %</p>	<p>neuvola th koordinoi ryhmät laskett.aikojen mukaan. Ryhmän vetäminen tietyn sisältöteemojen mukaan, ei erityistä valmisteluja ennen ryhmää</p>	<p>Työparina th /pt lisäksi 1 x pene ja 1 x Ito ½ h alustus hammashuolto ja lastenvalvojat</p>
<p>Ryhmämuotoinen perhetyö 20 x 4h /krt 3 tt → 3 prosessia /v</p>	<p>8h/vko 10 vko *8 h= 80 *3 tt =240 h</p>	<p>15 vanhempaa & lasta /kerta → 300 kontaktia</p>	<p>työaika/asiakasmäärä 16 %</p>	<p>Ennen ryhmän alkamista haastattelut ja kotikäynnit sekä kotikäynnit ryhmän aikana</p>	<p>Perhentyöntekijät ryhmänvetäjinä ; kertaluontoisia vierailuja n. 1 h eri teemoista</p>
<p>Termi 10 x 2 h 2 tt →2 ryhmää /v</p>	<p>2 h/vko *10 =20 h 2tt *20 h= 40 h</p>	<p>6 lasta /kerta → 60 kontaktia</p>	<p>työaika/asiakasmäärä 3,3 %</p>	<p>Ennen ryhmän alkua haastattelu ja lisäksi kotikäynnit ryhmän aikana</p>	<p>Lastensuojelun perhentyöntekijä</p>
<p>Depressio-ryhmä 10x 2h , 2 tt → 4 ryhmää /v</p>	<p>2 h /vko *10 =20h 2 tt* 20 h = 40 h</p>	<p>7 asiakasta /kerta → 70 kontaktia</p>	<p>työaika/asiakasmäärä 2,8 %</p>	<p>Ennen ryhmän alkua ½ h haastattelu /osallistuja</p>	<p>Depressioohjaaja- koulutuksen käyneet vetäjänä</p>